

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1915 kl. 9 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i syfte att kristendomsundervisningen i folkskolan måtte enbart grundas på bibelläsning, med borttagande av katekesundervisningen, samt att den därigenom inbesparade tiden måtte användas till utökande av den historiska kursen i folkskolan.

I en inom första kammaren väckt motion nr 58, som hänvisats till behandling av nämnda kammares första tillfälliga utskott har herr Oscar Olsson m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета sådana bestämmelser i den nya normalplanen för folkskolan, att undervisningen i kristendom måtte komma att helt grunda sig på läsning av bibeln eller i särskilda läseböcker sammanförda bibeltexter utan användande av dogmatiska utläggningar i form av läro- och läxböcker samt att den härigenom från kristendomsundervisningen inbesparade tiden på folkskolans läsplan användes till utökande av den historiska kursen i folkskolan på sätt, som i motiveringen antytts. Motionen.

Beträffande denna motivering tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Kristendomsundervisningen vid våra skolor har som bekant under de senaste åren varit föremål för mycken diskussion, och vitt skilda åsikter hava sökt göra sig gällande rörande densamma. Utskottet.

Icek minst ha i denna diskussion meningarna brutit sig i fråga om lämpligheten av en sådan omläggning av kristendomsundervisningen,

att inlärandet av fast formulerade trossatser finge vika för en friare undervisningsform, som lade huvudvikten vid kristendomsundervisningens sysslande med de religiösa frågorna i direkt uppbyggelsesyfte.

I avsikt att åstadkomma en dylik, enligt motionärernas mening lämpligare och friare form för undervisningen i kristendom, föreslå de, att densamma måtte på folkskolans stadium helt grunda sig på läsning av bibeln eller i särskilda läroböcker sammanförda bibeltexter utan användande av dogmatiska utläggningar i form av läro- och läxböcker. I samband med historieundervisningen skulle därjämte enkla berättelser om några av de största kristna personligheterna från olika tider ingå i undervisningen.

Såsom stöd för den av dem åsyftade omläggningen i fråga om kristendomsundervisningen ha motionärerna isynnerhet framhållit denna omläggnings samband med samvets- och religionsfrihetens grundsatser.

Det vore enligt motionärerna stridande mot dessa att påtruga barn, som ännu icke nått konfirmationsålderns mognad, kyrkans dogmer. Därtill komme, att även föräldrarnas samvetsfrihet skulle kränkas genom en sådan kristendomsundervisning.

De fördelar, som genom ett bifall till motionen skulle kunna vinnas, ha motionärerna sammanfattat sålunda:

1) en för barnasinnets tilltalande och mera fattbar kristendomsundervisning;

2) avskaffandet av samvetstvånget för folkskolans barn och deras föräldrar;

3) tillfälle att meddela folkskolans barn en ojämförligt mycket bättre historisk kunskap, vilket också finge betydelse för deras uppfattning om det religiösa livets insats i kulturutvecklingen.

Inledningsvis vill utskottet framhålla såsom sin åsikt, att de missförhållanden, som i motionen påbördas kristendomsundervisningen, mest synas tillämpliga på den undervisning, som för några tiotal år sedan meddelades. Det råder nog föga tvivel om att den läxläsning, som då fordrades av de unga, stundom drevs längre än vad skäligt var och att nödig hänsyn till barnaintelligensens dock erkänt stora receptivitet icke alltid iaktogs. Men denna omständighet torde dock icke motivera en så genomgripande omläggning av kristendomsundervisningen, som den av motionärerna nu ifrågasatta.

Utskottet vill emellertid icke förneka, att vad motionärerna i vissa delar anfört så till vida förtjänar beaktande, som det icke kan bestridas,

att den kristendomsundervisning, som i våra folkskolor meddelas, icke alltid såsom önskligt vore tager nödig hänsyn till den betydelse för barnens fostran i kristen anda, som sysslandet med de religiösa frågorna i uppbyggelsesyfte medför. Men utskottet kan för sin del icke finna, att detta önskemål skulle i något avseende vinnas genom ett bifall till motionärernas förslag.

Den uppfattningen, att meddelandet av kristendomsundervisning efter en lärobok, i vilken det bibliska stoffet systematiskt ordnats inom en begränsad ram, skulle verka till förfång för samvets- och religionsfriheten kan utskottet lika litet biträda, som erfarenheten torde giva något stöd åt motionärernas påståenden i detta avseende. Det torde för övrigt vara klart, att den evangelisk-lutherska kyrkan, som i vårt land är statskyrka, icke har rättighet att eftersätta kravet på att barnen fostras i kristen, statskyrklig riktning.

Utskottet betvivlar också, att motionärerna skulle vinna sitt mål, en färglös, dogmfri undervisning på sätt de ifrågasatt. Vid bibelläsningen torde nämligen dogmerna icke kunna förbigås, då deras innehåll återfinnes på snart sagt varje blad av bibeln. Just det värderikaste och märgfullaste skulle alltså bliva uteslutet, därest dogmerna kunde och borde undanhållas barnen vid kristendomsundervisningen. Men även om så skedde, skulle barnens intresserade frågor mången gång *tvinga* läraren till dogmatiska utläggningar av det lästa.

Motionärerna ha såsom ett ytterligare stöd för sin åsikt att den dogmatiska undervisningen lämpligen bör på folkskolans stadium åsidosättas, såsom nyss blivit antytt, framhållit, att barnen i allmänhet sakna den mogenhet, som erfordras för att dogmerna skola kunna fattas och begripas.

De kristna trossatserna kunna emellertid visst icke alltid betraktas såsom för barnens förstånd omöjliga att fatta. De rent metafysiska frågorna kunna visserligen sägas vara för barnen svårbegripliga och ofta ofattbara och rättast torde vara att, såsom väl i regeln sker, ett närmare ingående på dessa frågor uppskjutes i den mån de förutsätta större mognad. Men dogmerna bjuda icke blott metafysiska problem; i dem äro också den kristna bekännelsens etiska krav framställda. Det bör enligt utskottets mening icke göras ens möjligt, att det blir beroende av lärarens förgottfinnande, i vad mån dessa krav vid undervisningen skola komma till barnens kännedom.

Utskottet hyser jämväl den åsikten, att dogmerna, även de, som för individer på barnets utvecklingsstadium synas onjutable, vid mognare år kunna verka befruktande. Ty det är dock icke blott för

skolan, som kunskaperna inhämtas, utan för livet. Därför kunna de i barnåren inhämtade kristna trossatserna vid äldre år och större mögnad tjäna som stöd till fullföljande av kristendomens intentioner.

Väl kan det ytligt sett förefalla tilltalande att sträva för borttagande av alla band, som erinra om tvång. Men helt visst skulle det hämna sig, om kristendomsundervisningen i dessa tider nöjde sig med att appellera till barnens hjärtan, men underlåte att giva dem en fast och behållbar kunskap om de kristna sanningarna. Och näppeligen kan det vara med en klok och kärleksfull omtanke om de ungas framtid förenligt, att undanhålla dem den fasta kunskap i den kristna läran, som utgör grundvalen för en god och stark karaktärsutveckling.

Utskottet anser sig särskilt böra framhålla, att motionärerna icke ifrågasätta att borttaga undervisning i kristendom från folkskolan. I önskan att avvinna denna undervisning det bästa möjliga för vårt folk är utskottet enigt med motionärerna, men beträffande sättet för meddelande av undervisningen i fråga måste utskottet taga bestämt avstånd från motionärernas ståndpunkt. I detta sammanhang vill utskottet med livligt instämmande anföra några yttranden i saken av professorn Einar Billing, vilken såsom sakkunnig biträdd folkundervisningskommittén i fråga om kristendomsundervisningen. Professor Billing yttrar (se Vår Lösen sid. 52 och 53): »Man förbiser ofta, hur djupt intresset för den klara 'läran' är grundat i själva protestantismens innersta väsen. Det hör ingalunda först ortodoxismen till, det är med från första början, i oskiljaktigt sammanhang med reformationens centralaste grundtankar. Det ligger inneslutet i dess högsta religiösa tanke i den personliga frälsningsvisshetens, lika väl som i dess nya etiska ideal, den evangeliska frihetens idé. Vill jag själv vara viss, då måste jag ock veta och kunna göra mig reda för, varpå jag grundar min tro, och talet om frihet blir en fras, om jag ej själv kan giva skäl, varför jag dömer och tänker så och ej annorlunda. Att åtminstone något litet kunna göra sig räknenskap för sin kristna tro, att äga dess tankeinhåll ej såsom en blott summa utifrån mottagna satser utan åtminstone i någon mån, såsom ett inifrån sammanknutet helt, att kunna skönja åtminstone något av det inre sammanhang, som knyter dess olika moment tillsammans — det är därför något som vi ej blott av teologen utan av varje evangelisk kristen måste kräva. Oändlig blir sedan olikheten i fråga om den grad, i vilken den enskilde förmår genomföra denna uppgift, men åt envar äro vi skyldiga att bereda betingelserna för att kunna göra åtminstone den första begynnelsen därtill. Och detta är just katekesundervisningens uppgift.

Med systematik i egentlig mening har den därför ytterligt litet att göra.»

Professor Billing påvisar vidare (sid. 69 ff.) att tendensen att underskatta den kateketiska uppgiftens självständiga betydelse icke kommer såsom något överraskande. »Den här framträdande tendensen är oss ej blott välbekant från decenniernas pedagogiska diskussioner — den har vida djupare rötter än så. Man förstår den, efter min övertygelse, först rätt, när man ser den mot bakgrunden av hela det religiösa livets historia under senare tider — såsom ett uttryck bland otaliga andra för den likgiltighet för kristendomens teoretiska sida, den antipati för allt, som på något sätt smakar av 'dogm', den egendomliga intellektuella trötthet, som varit ett gemensamt karaktärsdrag för de flesta mera inflytelserika religiösa rörelser i våra dagar.» — Sid. 72 och 73 heter det: »Ser jag ej fel, så börjar emellertid redan denna tendens i den pedagogiska världen att vara på retur. Tydligare än på kristendoms- ämnets område märkes detta kanske tills vidare i de andra ämnena. — — — Alldeles viss är jag i varje fall om, att utvecklingen på det religiösa och teologiska området nu åter börjar gå i denna riktning, till en ny uppskattning av den teoretiska sidans betydelse. Ända ganska djupt ned i församlingens breda lager märkes en stigande längtan efter att nå fram till ett klarare tankeinnehåll för sin tro — inga ämnen samla, såsom bl. a. den kristna studentrörelsen fått erfara, så begärliga åhörarskaror som de, som ligga på den kristna trosåskådningens område. Om ej detta intresse växte fram ur trons eget innersta, skulle det tvingas fram ur den situation, i vilken den i vår tid befinner sig. I en tid, som å ena sidan är så utpräglad intellektualistisk som denna, i vilken å andra sidan kristendomen mötes av så radikala motståndare, motståndare, som för egen del synnerligen väl förstå både 'formens' och 'dogmens' värde, räcker det ej med vaga känslor, här behövas klara tankar och en fast grundad övertygelse. I en sådan tid börjar man åter med reformationen lära sig förstå 'lärans' samband med visshet och med frihet.»

Om utskottet alltså finner det oförenligt med sin ståndpunkt att tillstyrka en framställning, som avser att införa en konfessionslös kristendomsundervisning vid våra folkskolor, har utskottet ingalunda velat fränkänna en kristendomsundervisning i direkt uppbyggelsesyfte dess betydelse, om än utskottet för sin del icke kan värja sig för den tanken, att en undervisning av den art, motionärerna ifrågasätta, skulle, byggd som den är allenast på verkan av stundens högtidlighet,

lämna de unga föga behållning för livet och utan fasta ledstjärnor vid äldre år.

Erfarenheten från pietismens tid synes utskottet icke heller tala till förmån för en kristendomsundervisning, anlagd företrädesvis i uppbyggelsesyfte.

Det bör icke heller förglömmas, att den nödiga fastheten och enheten i kristendomsundervisningen kunde äventyras, om läraren helt skulle ersätta läroboken. Allt för stort spelrum skulle därigenom beredas den rena subjektivismen och bibelns sanningar skulle nog understundom betänkligt förvanskas. Dock vill utskottet medgiva, att det personliga momentet vid kristendomsundervisningen har en alldeles särskild betydelse för de ungas religiösa utveckling. Och funnes fullgod garanti för, att läraren icke blott sökte, utan jämväl förmådde objektivt handleda sina elever i kristlig anda, skulle för visso ett av de skäl, som motsäga motionen, vara undanröjt. Men för utskottet står det klart, att läraren redan inom ramen av nuvarande bestämmelser äger fullt tillräcklig handlingsfrihet för en personligare insats i kristendomsundervisningen, varför redan nu det mål motionärerna eftersträva, nämligen att lärjungarna med verklig glädje gå till kristendomslektionerna, kan vinnas, något som även av erfarenheten bestyrkts.

Ur mera pedagogiska synpunkter skulle det enligt utskottets åsikt vara oklokt och opraktiskt att borttaga läroböckerna vid kristendomsundervisningen, då det nämligen torde kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore att ställa allt för stora krav på läraren, om man nödgade honom att ersätta en lärobok, i vilken förklaringar och utläggningar redan på förhand noga övertänkts och anpassats efter mögenheten hos dem, för vilka den avsetts.

En lärobok synes dessutom betingas redan därav, att bibeln, helt naturligt, icke äger den koncentration, som för en lärobok är oundgänglig. För begränsningen av det rika stoffet i bibeln synes därför en lärobok, avpassad efter barnens ståndpunkt, icke kunna undvaras vid kristendomsundervisningen i folkskolan.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att utskottet icke ansett sig böra ingå i närmare prövning om lämpligheten av de ifrågasatta textböckerna, då utskottet icke kunnat biträda vad motionärerna i huvudsak föreslagit och motionärerna ej heller själva synas fullt övertygade om nyttan av nämnda textböcker.

Av det anförda torde framgå, att utskottet ej funnit det tillrådligt att tillstyrka de långt gående krav på kristendomsundervisningens omläggning, som av motionärerna ifrågasatts. Då utskottet givetvis icke

kan finna, att denna utskottets ståndpunkt i någon mån rubbas genom vad motionärerna anført beträffande kristendomsundervisningens närmare anknytning till ämnet historia, får utskottet hemställa,

att första kammaren icke måtte bifalla ifrågasvarande motion.

Stockholm den 12 april 1915:

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Hammarskjöld, Hallberg, Sandler, Valerius Olsson, Forssman, Oscar Olsson och Gelin.

Reservationer

av herrar *Oscar Olsson, Sandler och Gelin*, som anført:

Man har på sina håll tydligen utgått ifrån att katekesundervisningens borttagande innebär, att kristendomsundervisningen i folkskolan inte längre skulle lämna någon fast kunskapsbehållning åt lärjungarna. Denna ståndpunkt, att kristlig kunskap endast är det, som i fast, begreppsmässig formulering innötes genom läxläsning, är från pedagogisk synpunkt alldeles ohållbar, ehuru nog så betecknande för det genom århundraden fortsatta katekesinlärandets betydelse för utformandet av lika utbredda som egendomliga åskådningar ifråga om pedagogisk metodik.

Den ganska vanliga åsikten om katekesen som en god grundval för karaktärsutvecklingen ställes i rätt belysning genom ett hänvisande till vad de fem huvudstyckena innehålla. Läran om sakramenten måste väl erkännas sakna all betydelse för karaktärsdanningen, då den för barnens uppfattningsförmåga inte kan innehålla något annat än mystiska formler. Ungefär detsamma kan sägas om själva kärnan av Luthers lilla katekes, de tre trons artiklar. Prof. Herrlin påpekar i sitt utlåtande om folkundervisningskommitténs förslag, att treenighetslärans innebörd för att begripas förutsätter förtrogenhet med den nyplatoniska

tankevärlden. Denna bekantskap är givetvis omöjlig att bibringa barn på folkskolestadiet. Återstå således de tio buden och »Fader vår», vilka inhämtas minst lika bra direkt i bibeln eller en biblisk textbok som i Luthers lilla katekes. Prof. Hammer i Uppsala säger om katekesbehandlingen av tredje huvudstycket: »Hur behandlas eller rättare sagt misshandlas icke vid katekesundervisningen t. ex. Herrens bön! Den blir, kan man säga, bokstavligen söndersmulad till atomer. Lilla katekesen inleder processen med sina ständiga »vad är det» och »huru sker det», utvecklingen fullföljer den genom sina många förklaringar till Luthers förklaring, och läraren rågar slutligen måttet genom de egna försöken att förklara förklaringarna till förklaringen. Hur ser det manne ut i de arma barnahjärnorna efter all denna förklaring — och hur ser bönen själv ut? I sanning, man vore frestad likna katekesundervisningen vid en kvarn, som inför barnen, mal sönder och samman de heliga orden till ett stoft, som skingras för världens alla vindar.»

När man måste medgiva, att åtskilligt av den dogmatiska undervisningen är obegripligt för barnen, tröstar man sig ofta med den gamla frasen att vad som i barndomen inläres som obegripligt dock vid äldre år kan bli till ovärderligt gagn, då det bättre förstås. Trots metoden att identifiera denna pedagogiska princip med satsen att »man inte lär bara för skolan utan för livet», torde detta försök dock framstå som fullkomligt misslyckat i belysning av den allmänna erfarenhet svenska folket har av detta system. Rektor Wærns i motionen citerade yttrande är väl bekant, och prof. Hammer avger i sitt utlåtande om folkundervisningskommitténs förslag följande vittnesmål: »Och vilket är också i verkligheten resultatet av folkskolans trägna katekesplugg? Jag är i tillfälle att ge en antydning därom på grundval av en undersökning, som för en tid sedan anställdes med ett tiotal 16-åringar, vilka genomgått fullständig folkskola (ävensom konfirmationsskolan). Resultat: icke en av dessa kunde säga, varom katekesens fem huvudstycken handla. Och likväl var det här fråga om en utvald samling f. d. folkskoleelever; av vilka flera genomgått sin folkskola med de allra högsta vitsord (en av dem hade stort A, fyra litet a i kristendom). Men hur skulle det också kunna bli tal om kunskapsresultat i fråga om en lärobok, varav större delen alltifrån början varit oförstådd — —.» I belysning av detta uttalande av professorn i pedagogik vid Uppsala universitet bör talet om katekesundervisningens betydelse för den klara läran ses, även om man redan detta uttalande förutan bort kunna till sitt rätta värde reducera prof. Billings av ut-

skottet citerade yttrande om katekesens stora värde, då det gäller »att åtminstone något litet kunna göra sig räkskap för sin kristna tro, att äga dess tankeinhåll ej såsom en blott summa utifrån mottagna satser, utan, åtminstone i någon mån, såsom ett inifrån sammanknutet helt» o. s. v. Det kan för övrigt inte undgå att väcka en viss förvåning, då teologiens och kyrkans målsmän för ett sådant resultat vinnande ej våga förlita sig på bibelläsningen och den därtill knutna undervisningen utan anse det möjligt endast i samband med en dogmatisk katekesundervisning.

Årtiondens erfarenhet har givit vid handen omöjligheten att reformera katekesläsningen i folkskolan. Redan 1865, således för femtio år sedan, utfärdades bestämmelser för att få slut på den »själlösa» utanläsningen. Den 1898 tillsatta läroverkskommittén förklarade, att katekesutvecklingen led av så väsentliga brister i pedagogiskt hänseende, att den var mindre lämplig som lärobok för barn t. o. m. på det åldersstadium, för vilket realskolan var avsedd, och år 1903 utdömde riksdagens båda kamrar den nuvarande läroboken. Men årtionde får gå efter årtionde med en fortsatt obegriplig och själsdödande kristendomsundervisning i överensstämmelse med läroböcker, som inte endast riksdagen utan t. o. m. kyrkomötet utdömt.

Det »trosinhåll», som är i så stor fara, om endast bibeln kommer till användning vid kristendomsundervisningen, vilket är då det? Menas därmed Jesu lära, är ju denna koncentrerad i två bud, det första: »Du skall älska Gud över allting», och det andra: »Du skall älska din nästa som dig själv». För deras inlärande behöves tydligen ingen katekes och inga hemläxor. Dessa buds innebörd och tillämpning i det levande livet bör man väl bäst — enligt kristen åskådning — komma under fund med genom att i evangelierna taga del av Jesu eget liv och hans uttalanden. Och de bli sannerligen icke mera tydliga och fattbara för barnen genom inlärandet och utvecklandet av katekesens dogmer. Och inte är det nödvändigt att betunga barnen med hemläxor i Jesu bergspredikan, tal, liknelser, uppoffringar och lidanden för att de — *under sex skolår* — skola få en säker och god uppfattning härav. Ett inlärande läxvis skulle endast kunna försvaras, om det vore farligt att intressera vårt folk för läsningen av bibeln och man således borde sträva att undanhålla folket denna bok efter slutad skolgång och konfirmationsundervisning, då rättrogn präst och lärare ej längre finnes till hands med den rätta tolkningen. Den nuvarande kristendomsundervisningen i våra skolor leder ju praktiskt i stor utsträckning till detta resultat.

Betänkligast är emellertid hävdandet av statskyrkans rätt att i folkskolan få påtvinga olika tänkande sin konfessionella uppfattning. Denna åskådning står i direkt motsättning till regeringsformen § 16, i vilken det heter, att Konungen bör »ingens samvete tvinga eller tvinga låta». Visserligen äro de nuvarande förhållandena på kristendomsundervisningens område oförenliga med denna bestämmelse. Motionen avser också, att riksdagen måtte fatta beslut, som i detta avseende medför en undervisning i folkskolan, som inte vidare kränker medborgarnas grundlagsenliga rätt till samvetsfrihet. Båda professorerna i pedagogik här i landet förklara också med skärpa, att den dogmatiska sidan av kristendomsundervisningen inte hör hemma i folkskolan.

Den historiska religionsundervisningen för tiden efter vår tideräkning början vill motionen förlägga till ämnet historia i folkskolan. De skolmyndigheter, som yttrat sig i detta ämne, tyckas emellertid anse, att även denna rent historiska undervisning borde vara förlagd till ämnet kristendom, vare sig man nu — som sakkunskapen inom läroverksöverstyrelsen — anser, att denna undervisning bör förekomma endast i form av enkla berättelser, eller — såsom professor Herrlin — håller på att det historiska utvecklingssammanhanget bör komma till sin rätt. I synnerhet om den sistnämnda synpunkten kommer till beaktande, torde det givet vara lämpligast, att den kyrkohistoriska delen av kristendomsundervisningen förläggas till historien, alldeles fränsett den betydelse detta kunde ha i samvetsfrihetens intresse. Dogmhistorien har tydligen större förutsättningar att bli både bättre förstådd och objektivt behandlad i samband med undervisningen i ett profant ämne. Där kan det svårligen bli tal om den begreppsanalys av dogmernas innebörd efter traditionellt kateketiskt mönster, som professor Herrlin så bestämt tar avstånd ifrån.

Emellertid torde det inte vara lämpligt att riksdagen ger direktiv i en så rent metodisk fråga, varför dess beslut torde inskränka sig till den rent principiella sidan av saken, förnämligast den, som direkt berör frågan om medborgarnas samvetsplikt, och lämna öppet, huruvida den kyrkohistoriska undervisning, som i folkskolan kan meddelas, bör förläggas till det ena eller andra läroämnet.

Huvudsaken är således, att kristendomsundervisningen utom i vad den skall behandla den kristna kyrkans historia, enbart blir meddelad direkt på biblisk grundval, och att således även därvid det historiska stoffet får bilda underlaget för det kristligt-etiska kunskapsinnehållet, varigenom detta också lättare kan anpassas med hänsyn till barnålderns utveckling och behov, samt att själlös minnes- och läxläsning

förebygges. Då det dessutom av regering och riksdag upprepade gånger fastslagits, att i den statsunderstödda folkbildningsverksamheten ej må indragas religiöst-dogmatiska tvistefrågor och detsamma tydligen i ännu högre grad borde gälla *den allmänna folkskolans barnundervisning*, hemställa vi, att första kammaren så till vida måtte bifalla motionen,

att första kammaren för sin del beslutar att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета sådana bestämmelser och metodiska anvisningar i den nya normalplanen för folkskolan, att den dogmatiska katekesundervisningen icke må förekomma, och att utom den kyrkohistoriska delen kristendomsundervisningen för övrigt måtte komma att helt grunda sig på läsning av bibeln eller i särskilda läseböcker sammanförda bibeltexter utan användande av dogmatiska utläggningar i form av läro- och läxböcker.
